

OKUMA!

Mavisel Yener

AYLA ÇINAROĞLU ÖYKÜSÜNDE HAZİNELER

Hazinenin sözlük anlamına bakıldığında “Çok değerli, paha biçilmez şeyler” olarak açıklandığı görülür. Ayla Çınaroğlu öykücülüğü de çok değerli olanakları barındırır. Çınaroğlu öyküsü yaratıcılık eylemiyle kuşatılmış varsıl bir yolculuktur. Bu yolculukta okurun, yazarın, eğitimcinin payına düşen hazinelerin başında dil, ileti zinciri, eleştirel bakışı geliştiren ipuçları, metinlerin derinliğindeki gözlem izdüşümleri, ironiye dayanan anlatım olanakları sayılabilir.

1972’den bu yana çocuklar için yazıyor ve kitaplarından bir bölümünü resimliyor Ayla Çınaroğlu. Yedi Kapılı Kent, Kanaryanın Öyküsü, Al Takkeli Dev İle Mor Takkeli Dev, Mut Teyze’nin Bahçesi, Kim Demiş Niye Demiş Bu Naneyi Kim Yemiş, Keçi Masalı, Papağan Masalı, Uzay Güzeli, Mavi Boya, Mago, Tülüş yapıtlarından bazıları. Çınaroğlu’nun son kitabında beş öyküyle buluşuyor okurlar: Döne, Resim Yapmak, Yaprak Sarması, Küçük Bir Gezinti ve kitaba adını veren Aliş’in Kabakları. Resim Yapmak ve Yaprak Sarması öyküleri yayınevinin Benim Babam Sihirbaz adlı seçkinde de yer alıyordu.

Aliş’in Kabakları’nı okurken öylesine bildik, tanıdık insanlar geliyor ki gözümüzün önüne; bazen etrafa bakınıyoruz, oralarda bir yerlerdeler mi yoksa diye. “Bacaklarım ne zaman büyüüp güçlenecek?” diyen minik Döne’nin sesini duyuyorsunuz ansızın. Ya da Aliş süzülüp geliveriyor yanınıza “bari sen sakla beni...” diye. Bir de bakıyorsunuz, “Resim Yapmak” öyküsünde öğrencisini yüreklendirecek tek sözcük söylemeyen “renksiz” öğretmen yerini hiç mi hiç yadırgamadan oturuyor karşınızda. Odanızın ortasında hınzırca duruyor, Çiğdem’in kedisi... Ayla Çınaroğlu “çocukluk halleri”ni en ince ayrıntısına kadar gözlemlemiş, okuruna açtığı dünyanın kapılarını ardına kadar açmış bir yazar. Kurgu ve dilin taşlarını ustalıklarla örüyor.

Minicik olması nedeniyle mahalledeki çocuklarla oynayamayan, “daha büyük ve güçlü” olamadığı için hüznlenen Döne’nin öyküsünde, Döne’nin kırılma ânının bir durum değil de bir süreç olarak verilmesi çarpıcı. “Döne korkardı hep. Her şeyden korkardı. En küçükleri oydu, en güçsüzleri. (s, 7)” En küçük olmak Döne için ağır bir yük sanki; kendisini öylesine edilgen hissediyor ki... Şaşkın ve umarsız Döne’nin yaşadıklarını hangimiz zaman zaman yaşamadık ki? Duygu eğitimi çalışmalarında kullanılacak bir öykü bu.

Döne’nin diğerleriyle oynayamamasının nedenselliğinin çekirdeği küçük ve güçsüz olması; fakat, bu çekirdeğin etrafında üretilen onlarca “anlatılmamış” öykü olduğunu çocuk okurun fark etmesi, öykü türü açısından da büyük kazanç. Açıklamalarla doldurulmuş, her yanı dillendirilmiş öyküleri çocuklar da sevmiyor artık. Söylenmeyi bulup çıkarmak, çocuklara edebiyatın tadını, eğlencesini, heyecanını duyumsatıyor.

Kitaba adını veren öykü Aliş’in Kabakları’nda Aliş’i kabak çekirdeklerini dişlerken buluruz. Çatı aralığına gizlediği, orada unutup aylar sonra anımsadığı kabak çekirdekleridir bunlar. Bütün köylü Aliş’in kabak çekirdeklerinin peşine neden düşer dersiniz? Aliş kaçır, köylü kovalar... bu işin sonu nereye varır elbet söylemeyeceğim.

Kitaptaki öykülerin ortak özelliği yazarın çok renkli, canlı, eksiltmeli dili. Öyküleri basitleştiren, yok eden “fazladan cümle”lerdir. Aliş’in Kabakları’ndan “fazladan” bir cümle bile bulamayacaksınız.

Resim Yapmak adlı öykü, öğretmenin “Pazar Yeri” konulu bir resim istemesiyle başlar. Aysel konuyu beğenir, yapılacak çok şey vardır. “Sebze satanlar, meyve satanlar... Kumaş, terlik, ayakkabı, iplik, düğme satanlar. Patates, soğan satanlar... Limon satan çocuklar... Sonra küfeciler, ellerinde torbalarıyla alışveriş yapan kadınlar ve yaşlı erkekler (s, 32)” Aysel hemen resmi yapmaya girişir. Dersin sonunda öğretmen yapılanları denetlemeye başlayınca yüreği tıp tıp atmaya başlar Aysel’in. Öğretmeninden övgü dolu birkaç sözcük bekler. Ama, beklediği gerçekleşmez, öğretmen yorum bile yapmaz. Aysel öğretmene kırılmıştır! Öykünün devamı sürprizlerle dolu.

Yaprak Sarması ve Küçük Bir Gezinti adlı öyküler de, dil, anlatım, içerik, biçim, teknik açıdan izler bırakacak nitelikte. Küçük Bir Gezinti’de Çiğdem ve annesi bir park gezisine çıkıyorlar. Minik Çiğdem’e bin soru sorduracak bu gezi, okura da aynı soruları sorduracak. Yaprak Sarması, içine doğduğumuz kültürün izlerini de taşıyan bir öykü. Yazarın bu öyküde gönderme yaptığı çok önemli bir nokta var. Anlatıcı çocuk der ki: “*Kimi yemekler vardır ki onları özellikle babam yapar ama sarma yapmak annemin becerisidir (s, 50).*” Ataerkil toplumun kadına ve erkeğe biçtiği rolleri çocuklara benimsetmeye çalışan çocuk kitaplarıyla sıklıkla karşılaşıyoruz. Erkek kamusal alanda görevini sürdürürken, kadın yalnızca ev işleriyle sınırlı gösteriliyor. Bu tür cinsiyetçi metinlerin çocuk yazınında belli amaçlarla üretildiği ortada. Cinsiyetçilik, ayrımcılığın her türünü getirir. Ayla Çınaroğlu’nun öyküsündeki annenin çalışan biri olması, babanın da mutfaka girmesi eşitlikçi, çağdaş bilinci geliştiren olumlu bir örnek.

Aliş’in Kabakları’ndaki öyküler, kalın çizgilerde dolaştığını sanırken birden ince ayrıntıların peşine düşürüyor okuru. Aliş’in Kabakları okuruna hazineler sunan bir sandık gibi... Bize de, sandığı açıp fısıltılara kulak kabartmak kalıyor...

www.maviselyener.com

*Aliş’in Kabakları, Ayla Çınaroğlu, resimler: Mustafa Delioğlu, Uçanbalık Yayınları, s.63, 2009, 7+

CUMHURİYET Gazetesi Kitap eki.

2009 -5 Mart